

Силабус навчальної дисципліни

«СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ»

Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання	Українська
Курс / семестр	2 курс, 3-й
Кількість кредитів ЄКТС	5
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекційні – 16 год. Практичні – 24 год. Самостійна робота – 110 год.
Викладач	Борова Тетяна Анатоліївна, професор кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, д. пед. наук
Контактна інформація викладача	Tetyana.borova@hneu.net
Дні занять	вівторок
Консультації	П'ятниця, 16:00; дистанційні; за домовленістю з ініціативи студента (-ів); індивідуальні або групові
Мета навчальної дисципліни	
забезпечити загальну теоретичну підготовку здобувачів вищої освіти у галузі системного підходу в освіті, яка слугуватиме основою для їхньої професійної роботи.	
Передумови для навчання	
понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Філософія науки», «Лідерство в освітній діяльності», «Дизайн та проектування освітньої діяльності», «Педагогічний дизайн»	
Зміст навчальної дисципліни	
Змістовий модуль 1.	
Тема 1. Теорія систем і системного аналізу. Історичний аналіз.	
1.1. Системний підхід, системний аналіз, системологія, система.	
1.2. Системний підхід як методологія, як принцип мислення, як метод аналізу явищ, процесів, дій.	
1.3. Історії теорії систем і системного аналізу. А.А.Богданов, Л. фон Берталанфі, Р.Ешбі - батьки теорії систем.	
Тема 2. Теоретико-методологічна характеристика системного підходу. Системи та закономірності їх функціонування та розвитку.	
2.1. Поняття про систему. Найважливіші системні поняття: функціональне середовище системи, компонент системи, елемент системи, морфологія системи, структура системи.	
2.2. Системостворюючі фактори. Види та форми подання структур. Класифікація систем. Види складних систем. Закономірності систем. Закономірності целеобрання. Мета як категорія системної методології.	
2.3. Функціонування і розвиток систем. Проблеми розвитку, удосконалення, трансформації системного мислення персоналу вищих навчальних закладів.	
Тема 3. Властивості та особливості вищої освіти як складної системи	
3.1. Вища школа компонент (підсистема) освіти, або елемент соціокультурного середовища суспільства.	
3.2. Критерії складності системи. Чинники цілісності і сталості системи.	
3.3. Механізм дублювання зворотного зв'язку. Стрибокподібність змін в поведінки системи. Обмеження можливостей змін становища систем. Основні властивості вищої школи як складної системи.	
3.4. Структурні властивості: вища освіта - цілісний об'єкт. Ієрархічність - єдність елементів управління. Структурна складність - забезпечення реалізації властивостей.	
3.5. Еволюційні властивості: гнучкість; дискретність зміни стану системи. Функціональні властивості: економічна обґрунтованість, надійність.	
Тема 4. Цілі: формулювання, структуризація, аналіз	

- 4.1. Проблеми формування цілі при управлінні системами, що розвиваються.
- 4.2. Перші методики системного аналізу цілей. Методики, що базуються на філософських концепціях системи.
- 4.3. Розробка методик структуризації цілей. Аналіз цілей і функцій у складних багаторівневих освітніх системах.
- 4.4. Автоматизація процесу формування структур цілей і функцій.

Тема 5. Системне функціональне середовище вищої школи

- 5.1. Визначення функціонального середовища як системи сукупності законів, принципів, параметрів, за якими здійснюється взаємодія елементів системи та її функціонування й розвиток.
- 5.2. Складові функціонального середовища: освітня ідеологія як компонент духовної культури суспільства; вища освіта як стратегічний ресурс поліпшення добробуту людей, зміцнення конкурентоспроможності України.
- 5.3. Головна мета вищої школи. Найголовніше завдання. Принципи функціонування та розвитку вищої освіти.
- 5.4. Нормативно-правовий компонент вищої школи. Критерії суб'єктивності вищої школи України у світовому освітньому просторі. Закономірності взаємодії вищої школи з соціальними інститутами науки, виробництва тощо.

Змістовий модуль 2.

Тема 6. Системостворюючі фактори вищої освіти

- 6.1. Цілі та завдання системостворюючих факторів. Компонент зовнішніх факторів - стимулятор створення, функціонування і удосконалення системи.
- 6.2. Основні елементи зовнішнього компоненту: цілі - завдання; ринок освітніх послуг; ринок працевлаштування випускників вищої школи (ринок інтелектуальної власності).
- 6.3. Компонент внутрішніх факторів - відповідаючий за виконання цілей - завдання. Основні елементи внутрішніх факторів: цілі процесів і підтримки систем, «дерево цілей»; інформаційні ресурси; родові суб'єкти освіти (викладачі - студенти); інструментальне забезпечення навчально-виховного процесу

Тема 7. Основні складові вищої освіти як системи

- 7.1. Вища освіта - феномен позитивної результативності взаємодії усіх її ланок від підсистем до елементів. Загальна характеристика моделі підсистем вищої школи.
- 7.2. Системний зміст головних компонентів вищої освіти: науково-педагогічний персонал; соціальна спільнота студентів (слухачів); адміністративно-управлінський персонал.
- 7.3. Структурно-логічна будова елементів окремих компонентів вищої школи. Актуальність взаємозв'язку ринку праці та елементу ступеневої освіти України.
- 7.4. Цілерациональний та цінніснорациональний характер функціонування елементів підсистеми організації і супроводу навчального процесу.
- 7.5. Цілеспрямованість елементів системи освітньо-професійних програм, освітньо-кваліфікаційних характеристик, контролю і оцінювання знань, вмінь, навичок, реалізації критеріїв якості навчання тощо.

Тема 8. Методи і моделі теорії систем і системного аналізу

- 8.1. Проблема прийняття рішення. Підходи до аналізу і проектування систем.
- 8.2. Класифікація методів моделювання систем. Методи формалізованого представлення систем.
- 8.3. Методи активізації використання інтуїції і досвіду фахівців. Вибір методів моделювання систем.
- 8.4. Поняття про методику системного аналізу. Інформаційний підхід до аналізу систем.

Тема 9. Алгоритм системного дослідження функціонування та розвитку вищої школи

- 9.1. Методологія дослідження систем. Системний об'єкт дослідження як ціле і як частка. Багатоаспектність вищої школи як об'єкта дослідження.
- 9.2. Позитивні і негативні прояви редуccionізму. Вияв, формулювання та обґрунтування проблем функціонування та розвитку вищої школи. Корегування назви теми.
- 9.3. Вибір методів дослідження. Виробка і відбраковка безперспективних альтернатив розв'язання проблем. «Інвентаризація труднощів і погроз» на шляху пошуку способів подолання проблем. Аналітичне дослідження альтернатив.
- 9.4. Операціоналізація індикаторів як соціальних фактів. Підготовка рекомендуємих рішень. Коментар суджень- висновків.
- 9.5. Практична реалізація найважливіших висновків дослідження проблем вищої школи.

Тема 10. Адаптація - важливіший закон взаємодії вищої освіти із зовнішнім середовищем

- 10.1. Цілеспрямовані заходи вищої школи на підтримку сталості, цілісності, живучості системи.

10.2. Проблема підтримки рівноваги системи. Рухомість рівноваги. Закон адаптації про сталість рухомої рівноваги.
 10.3. Об'єктивні передумови виникнення закону адаптації. Сутність гомеостазу та гомеокінезу як управління функціонуванням вищої освіти в межах «норми».
 10.4. Вірогідність відносин між компонентами системи. характер союзницьких, партнерських, конкурентних та нейтральних міжелементних відносин.

Сторінка курсу на платформі Moodle *Матеріали електронного курсу: опис курсу; робоча програма; робочий план (технологічна карта); список рекомендованої літератури; кожна секція містить практичні навчальні завдання професійної спрямованості, а також завдання до самостійної роботи студентів та Інтернет-ресурси.*
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7129>

Рекомендовані джерела

Основні:

1. Борова Т.А. Педагогічний консалтинг: навч.посіб. / Т.А.Борова, З.В.Рябова, Г.Ю.Кравченко, О.О.Почуєва. – Луцьк: Терен, 2019. – 324 с.
2. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru>
3. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті: монографія./ Т.Ю.Андрияко, Т.А.Борова,Т.О.Дмитренко та ін.- Херсон: вид. «ПП Вишемирський В.С.», 2017. - 496 с.
4. Полякова Г. А. Педагогіка / Г. А. Полякова , Т. А. Борова – Харків : Вид. ІНЖЕК, 2011. – 372 с.
5. Система педагогічної освіти та педагогічні інновації. Аналітичне дослідження/ В.В.Олійник, Л.І.Даниленко та ін. - Полтава-Київ, 2003.

Допоміжні:

1. CuriskisN. J. Online Course Planning. /Nanette Johnson Curiskis. MERLOT Journal of Online Learning and Teaching/ Vol. 2/ No. 1/ March 2006
2. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. - М., 1978.
3. Янг С. Системное управление организацией. - М.: Сов. радио, 1970.
4. Еразмус+ : Корисні посилання. – Інтернет ресурс: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>

Система оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти залік, – 60 балів); підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Більш детальна інформація щодо оцінювання наведена в технологічній карті дисципліни.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни

Види навчальної роботи	Мак кількість балів
Аудиторна робота	40
Самостійна робота	16
Письмова контрольна робота	24
Виконання ІНДЗ	20
Максимальна кількість балів	100

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання та ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E	незадовільно	не зараховано
35 – 59	FX		

Політики навчальної дисципліни

Порушеннями академічної доброчесності вважаються: фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми. Списування під час контрольних (модульних) робіт заборонено (в тому числі із використанням мобільних девайсів).

Більш детальну інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7129>

Силабус затверджено на засіданні кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
«7» вересня 2020р.

Протокол № 2